

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ

імені адмірала Макарова

Кораблебудівний навчально-науковий інститут

Кафедра екології та природоохоронних технологій

ЗАТВЕРДЖЕНО

Код РПНД 08338

Проректор з науково-педагогічної
роботи

Слободян С. О.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Program of the Discipline

ОХОРОНА ПРАЦІ В ГАЛУЗІ

LABOUR SAFETY IN THE BRANCH

рівень вищої освіти магістр

тип дисципліни обов'язкова

мова викладання українська

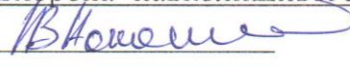
Миколаїв, 2023 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Охорона праці в галузі» є однією із складових комплексної підготовки фахівців галузі 10 Природничі науки, спеціальності 101 Екологія, освітньої програми «Екологія та охорона навколишнього середовища»,

“ 6 ” 04 2023 року. – 16 с.

Розробники: старший викладач Гурець Н.В.

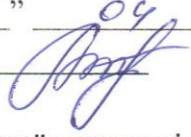
Проект робочої програми навчальної дисципліни «Охорона праці в галузі» узгоджено з гарантом освітньої програми.

Гарант освітньої програми «Екологія та охорона навколишнього середовища»
Наконечний І.В., д-р. біол. наук, професор

Проект робочої програми навчальної дисципліни «Охорона праці в галузі» розглянуто на засіданні кафедри екології та природоохоронних технологій

Протокол від № 9 від “ 6 ” 04 2023 року.

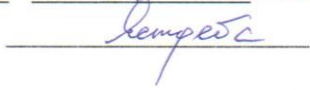
Завідувач кафедри

 Трохименко Г.Г.

Проект робочої програми навчальної дисципліни «Охорона праці в галузі» розглянуто методичною радою Кораблебудівний навчально-наукового інституту

Протокол від № 3 від “ 26 ” 04 2023 року.

/ Голова

 Бондаренко О.В.

Проект робочої програми навчальної дисципліни «Охорона праці в галузі» погоджено з навчальним відділом

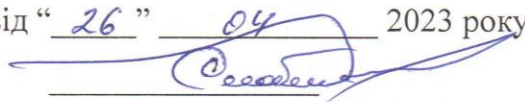
Начальник відділу

 Лабарткава А.В.

Робоча програма навчальної дисципліни «Охорона праці в галузі» затверджено Навчально-методичною радою НУК

Протокол від № 3 від “ 26 ” 04 2023 року.

Голова НМР НУК

 Трушляков Є.І.

Зміст

Вступ.....	4
1. Опис навчальної дисципліни	5
2. Мета вивчення навчальної дисципліни.....	6
3. Передумови для вивчення дисципліни	6
4. Очікувані результати навчання	6
5. Програма навчальної дисципліни.....	7
6. Методи навчання, засоби діагностики результатів навчання та методи їх демонстрування.....	10
7. Форми поточного та підсумкового контролю.....	11
8. Критерії оцінювання результатів навчання.....	15
9. Засоби навчання.....	15
10. Рекомендовані джерела інформації.....	15

ВСТУП

Анотація

Мета навчальної дисципліни «Охорона праці в галузі» є формування у майбутніх фахівців знань, щодо стану і проблем охорони праці в галузі відповідно до напрямку їх підготовки.

Основне завдання - це навчити оцінювати функціонування системи управління охороною праці, шляхів, методів та засобів забезпечення безпечних умов праці в галузі згідно з чинними законодавчими нормативно-правовими актами та формування відповідальності у посадових осіб і фахівців за колективну та власну безпеку.

Ключові слова: людина, виробниче середовище, охорона праці, шкідливий фактор, небезпечний фактор, техніка безпеки, виробнича санітарія, пожежна безпека.

Abstract

The purpose of the educational discipline "Occupational safety in the industry" is the formation of future specialists' knowledge about the state and problems of occupational safety in the industry in accordance with the direction of their training.

The main task is to teach how to evaluate the functioning of the occupational health and safety management system, ways, methods and means of ensuring safe working conditions in the industry in accordance with current legislative and regulatory acts and the formation of responsibility in officials and specialists for collective and personal safety.

Key words: occupational safety, man, industrial environment, harmful factor, dangerous factor, safety equipment, industrial sanitation, fire safety.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність (освітня програма), освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів –3	Галузь знань 10 Природничі науки	Обов'язкова	
Модулів –1		Рік підготовки:	
Змістових модулів –2		1-й	1-й
Електронний адрес РПНД на сайті Університету	Спеціальність 101 Екологія Освітня програма Екологія та охорона навколишнього середовища	Семестр	
		2-й	2-й
		Лекцій	
		15 год.	6 год.
		Практичні	
Загальна кількість годин – <u>90</u>		15 год.	6 год.
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 4	Освітній рівень: другий (магістерський)	Самостійна робота	
		60 год.	78 год.
		Вид контролю:	
		екзамен	
		Форма контролю: комбінована	

2. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Охорона праці в галузі» є формування у студентів відповідно до освітньо-професійної програми таких компетентностей:

ЗК02. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК06. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ФК04. Здатність застосовувати нові підходи до аналізу та прогнозування складних явищ, критичного осмислення проблем у професійній діяльності.

3. Передумови для вивчення дисципліни

Передумовами для вивчення дисципліни «Охорона праці в галузі» є: навчальна дисципліна «Стратегія сталого розвитку».

4. Очікувані результати навчання

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у студентів таких результатів навчання:

ПР04. Знати правові та етичні норми для оцінки професійної діяльності, розробки та реалізації соціально-значущих екологічних проектів в умовах суперечливих вимог.

ПР13. Уміти оцінювати потенційний вплив техногенних об'єктів та господарської діяльності на довкілля.

ПР14. Застосовувати нові підходи для вироблення стратегії прийняття рішень у складних непередбачуваних умовах.

5. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1.

Змістовий модуль 1. Аналіз умов праці та атестація робочих місць

Тема 1. Міжнародні та державні норми в галузі охорони праці. [1] – стор. 21-36; [2] – стор. 54-58; [4] – стор. 14-34; [7] – стор. 14-30.

Тема 2. Система управління охороною праці в організації. [1] – стор. 88-124; [2] – стор. 121-142; [3] – стор. 59-88; [4] – стор. 56-66; [6] – стор. стор. 61-77.

Тема 3. Травматизм та професійні захворювання в галузі. Розслідування нещасних випадків. Соціальне страхування від нещасного випадку та професійного захворювання на виробництві. [1] – стор. 216-133; [2] – стор. 255-303.

Змістовий модуль 2. Організація безпечних умов праці

Тема 4. Технічні, соціальні та економічні заходи та засоби покращення умов праці. [1] – стор. 128-143; [7] – стор. 48-54.

Тема 5. Основні заходи пожежної профілактики на галузевих об'єктах. Атестація робочих місць за умовами праці. [3] – стор. 237-251; [5] – стор. 62-75; [6] – стор. 47-65.

Тема 6. Спеціальні розділи охорони праці в галузі професійної діяльності. [3] – стор. 83-113.

Тема 7. Служба охорони праці та її роль в створенні безпечних умов праці. [1] – стор. 156-158; [3] – стор. 166-180; [4] – стор. 88-95; [7] – стор. 48-53.

Тема 8. Безпечність технологічних процесів і обладнання, нагляд та оперативний контроль за виконання вимог норм і правил охорони праці. [1] – стор. 163-166; [4] – стор. 37-49.

Тематичний план навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					Заочна форма				
	усього	у тому числі				усьог	у тому числі			
		лек	пр	лаб	с.р.		о	лек	пр	лаб
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовий модуль 1. Теоретичні і методологічні основи соціоекології										
Тема 1. Міжнародні та державні норми в галузі охорони праці.	10	2	1	-	7	9	1	-	-	8
Тема 2. Система управління охороною праці в організації.	10	2	2	-	6	11	-	2	-	9
Тема 3. Травматизм та професійні захворювання в галузі. Розслідування нещасних випадків. Соціальне страхування від нещасного випадку та професійного захворювання на виробництві.	10	2	2	-	6	10	1	-	-	9
Разом за змістовим модулем 1	30	6	5	-	19	30	2	2	-	26
Змістовий модуль 2. Прикладні аспекти соціоекології										
Тема 4. Технічні, соціальні та економічні заходи та засоби покращення умов праці	12	2	2	-	8	12	1	-	-	11
Тема 5. Основні заходи пожежної профілактики на галузевих об'єктах. Атестація робочих місць за умовами праці.	12	2	2	-	8	13	1	2	-	10
Тема 6. Спеціальні розділи охорони праці в галузі професійної діяльності.	14	2	4	-	8	13	1	2	-	10
Тема 7. Служба охорони праці та її роль в створенні безпечних умов праці.	12	2	2	-	8	12	1	-	-	11
Тема 8. Безпечність технологічних процесів і обладнання, нагляд та оперативний контроль за виконання. вимог норм і правил охорони праці.	10	1	-	-	9	10		-	-	10
Разом за змістовим модулем 2	60	9	10	-	41	60	4	4	-	52
Разом за курсом	90	15	15	-	60	90	6	6	-	78

Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
Змістовий модуль 1. Теоретичні і методологічні основи соціоекології			
1	Тема 1. Міжнародні та державні норми в галузі охорони праці.	1	-
2	Тема 2. Система управління охороною праці в організації.	2	2
3	Тема 3. Травматизм та професійні захворювання в галузі. Розслідування нещасних випадків. Соціальне страхування від нещасного випадку та професійного захворювання на виробництві.	2	-
Разом за змістовим модулем 1		5	2
Змістовий модуль 2. Прикладні аспекти соціоекології			
4	Тема 4. Технічні, соціальні та економічні заходи та засоби покращення умов праці	2	-
5	Тема 5. Основні заходи пожежної профілактики на галузевих об'єктах. Атестація робочих місць за умовами праці.	2	2
6	Тема 6. Спеціальні розділи охорони праці в галузі професійної діяльності.	2	-
7	Тема 7. Служба охорони праці та її роль в створенні безпечних умов праці.	2	2
8	Тема 8. Безпечність технологічних процесів і обладнання, нагляд та оперативний контроль за виконання вимог норм і правил охорони праці.	2	-
Разом за змістовим модулем 2		10	4
Усього годин		15	6

Самостійна робота

Розподіл годин самостійної роботи для студентів денної форми навчання:

- підготовка до лекційних занять – *1 година на 1 лекцію*;
- підготовка до практичних (семінарських занять) – *2 години на 1 заняття*;
- підготовка до контрольних заходів – *(15-30) год. на 1 захід*.

Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Підготовка до лекцій (самостійне опрацювання лекцій для заочної форми навчання)	8	17
2	Підготовка до практичних (семінарських) занять	15	6
3	Підготовка до поточного модульного контролю	10	-
4	Підготовка реферату	12	-
5	Підготовка контрольної роботи	-	30
6	Підготовка до екзамену	15	25
Разом		60	78

6. Методи навчання, засоби діагностики результатів навчання та методи їх демонстрування

Методами навчання є:

для всіх видів занять:

- робота з літературою – опрацювання різних видів джерел, спрямоване на формування нових знань, їх закріплення, вироблення вмінь і навичок та реалізацію контрольної-корекційної функції в умовах формальної, неформальної та інформальної освіти;
- пояснення – словесне розкриття причинно-наслідкових зв'язків і закономірностей у розвитку природи, людського суспільства і людського мислення;
- дискусія – обмін поглядами щодо конкретної проблеми з метою набуття нових знань, зміцнення власної думки, формування вміння її обстоювати;

для лекційних занять:

- лекція – усний виклад навчального матеріалу, який характеризується великим обсягом, складністю логічних побудов, сконцентрованістю розумових образів, доведень і узагальнень;
- бесіда – питально-відповідний метод, завдання якого – спонукати здобувачів до актуалізації відомих і засвоєння нових знань шляхом самостійних роздумів, висновків і узагальнень;
- ілюстрування – показ та сприйняття предметів, процесів і явищ у їх символічному зображенні за допомогою плакатів, карт, фотографій, схем тощо;
- відеометод – використання відеоматеріалів для активізації наочно-чуттєвого сприймання; забезпечує більш легке і міцне засвоєння знань в їх образно-понятійній цілісності та емоційній забарвленості;

для практичних (семінарських) занять:

- практична робота – метод поглиблення і закріплення теоретичних знань та перевірки наукових висновків;
- методи контролю і самоконтролю;
- контрольні тестові роботи (перелік запитань і можливі варіанти відповідей).

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є:

- виконання завдань на практичних (семінарських) заняттях;
- тестові завдання для поточного модульного контролю;
- виконання реферату;
- виконання контрольної роботи (для заочної форми навчання);
- екзамен.

7. Форми поточного та підсумкового контролю

Досягнення студента оцінюються за 100-бальною системою Університету.

Підсумкова оцінка навчального курсу включає в себе оцінки з поточного контролю і оцінки з екзамену. У кожного компонента своя частка в загальній системі оцінок. У проміжних оцінках студент може набрати до 60 балів. Під компонентом проміжних оцінок розуміються поточні оцінки протягом семестру за роботу на практичних (семінарських) заняттях, тестові завдання для поточного модульного контролю та підготовку і презентацію реферату.

Питома вага заключного екзамену в загальній системі оцінок складає 40 балів. Підсумкова оцінка навчального курсу є сумою проміжних оцінок і оцінки екзамену.

Поточний контроль проводиться на кожному практичному (семінарському) занятті та за результатами виконання завдань самостійної роботи. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на практичних (семінарських) заняттях. Метою підготовки і презентації реферату є систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Зарахування кредитів навчального курсу можливо тільки після досягнення результатів, запланованих РПНД, що виражається в одній з позитивних оцінок, передбачених чинним законодавством.

Форми контролю результатів навчальної діяльності студентів та їх оцінювання

Практичні (семінарські) заняття

Кількість балів		Критерії оцінювання
Денна форма	Заочна форма	
5	5	Відповідь правильна, повна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення, використані міжпредметні зв'язки, містить аргументовані висновки.
4	4	Відповідь в цілому правильна, достатньо повна, логічна; допущені несуттєві помилки та неточності у викладенні матеріалу
3	3	Відповідь частково правильна, містить неточності, недостатньо обґрунтована.
2	2	Відповідь має суттєві помилки, аргументи несформульовані, використовуються невірна термінологія.
1	1	Відповідь містить значну кількість суттєвих помилок, не обґрунтована.
0	0	Студент не дає відповіді.
Максимальна оцінка студента за даний компонент програми: для денної форми – 40 балів (8 занять по 5 балів), для заочної форми – 15 балів (3 заняття по 5 балів).		

Поточний модульний контроль у формі тестування

Правильних відповідей, %	100	90	80	70	60	50	40	30	20	10
Бал	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
Максимальна оцінка студента за даний компонент програми (денна форма): 10 балів										

Реферат та його презентація

Кількість балів	Критерії оцінювання
Денна форма	
10	Тему реферату розкрито повністю. Відповідь правильна, повна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення, використані міжпредметні зв'язки, містить аргументовані висновки. Реферат оформлено за вимогами.
8	Тему реферату розкрито повністю. Відповідь в цілому правильна, достатньо повна, логічна; допущені несуттєві помилки та неточності у викладенні матеріалу і оформленні реферату.

Кількість балів	Критерії оцінювання
5	Тему реферату розкрито не повністю. Відповідь частково правильна, містить неточності, недостатньо обґрунтована.
4	Оформлення реферату не відповідає вимогам. Відповідь має суттєві помилки, аргументи не сформульовані, використовуються невірна термінологія
2	Оформлення реферату не відповідає вимогам. Немає презентації.
0	Реферат не виконувався
<i>Максимальна оцінка студента за даний компонент програми: для денної форми – 10 балів (1реферат по 10 балів).</i>	

Контрольна робота (для заочної форми навчання)

Кількість балів	Критерії оцінювання
38-45	Робота виконана у встановлений термін. Матеріал викладено у достатньому обсязі, аргументовано і у правильній послідовності. Використані не тільки рекомендовані джерела інформації, а й новітні, самостійно знайдені у періодичних виданнях та в Інтернет-ресурсах. Правильно сформульовані узагальнюючі висновки. Робота достатньо ілюстрована, оформлена акуратно, з дотриманням вимог до технічної документації. Під час захисту роботи студент вільно орієнтується в матеріалах.
26-37	Робота виконана у встановлений термін. Матеріал викладено у достатньому обсязі, логічно. Використані рекомендовані джерела інформації. Правильно сформульовані узагальнюючі висновки. Робота оформлена акуратно, з дотриманням вимог до технічної документації. Під час захисту роботи студент орієнтується в матеріалах, у відповідях є неточності.
16-25	Робота виконана з порушенням встановлених термінів. Матеріал викладено у правильній послідовності, але недостатньо повно. Недостатньо використані рекомендовані джерела інформації. Висновки сформульовані формально або не зв'язані з матеріалами роботи. В оформленні роботи є порушення вимог до технічної документації. Під час захисту роботи студент в цілому орієнтується в матеріалах, у відповідях є помилки та неточності.
1-15	Робота виконана з порушенням встановлених термінів. Матеріал викладено безсистемно, висновки сформульовані формально або відсутні. Робота оформлена неохайно, з порушенням вимог до технічної документації. Під час захисту роботи студент слабо орієнтується в матеріалах, у відповідях є помилки.
0	Роботу не виконано
<i>Максимальна оцінка студента за даний компонент програми (заочна форма): 45 балів за контрольну роботу</i>	

Підсумковий контроль у формі екзамену

Підсумковий контроль складається з тестування і письмової відповіді на 3 контрольні питання.

Тестування

Правильних відповідей, %	100	90	80	70	60	50	40	30	20	10
Бал	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1

Контрольне питання (1 питання - 10 балів)

Кількість балів	Критерії оцінювання
10	Вірна відповідь, яка передбачає знання матеріалу, послідовність викладення, наведення прикладів, приведення розрахунків (за необхідністю) аргументованість висновку.
8	Вірна відповідь, але є непослідовність у викладенні.
6	Вірна відповідь, але є непослідовність викладення, відсутні приклади та аргументація висновку.
4	Невірна відповідь, проте простежується знання матеріалу, володіння основними термінами.
2	Невірна відповідь.
0	Відсутність відповіді.

Форма контролю	Максимальна кількість балів	
	Денна форма	Заочна форма
Робота на практичних (семінарських) заняттях	8 x 5 бали = 40 балів	3 x 5 балів = 15 балів
Підготовка і захист реферату	1 x 10 балів = 10 балів	-
Поточний модульний контроль	1 x 10 балів = 10 балів	-
Виконання контрольної роботи	-	1 к.р. x 40 балів = 45 балів
Екзамен (залік для заочної форми)	40 балів	40 балів
Всього	100 балів	100 балів

8. Критерії оцінювання результатів навчання

Елемент програми		Денне відділення		Заочне відділення	
		Вид роботи	Кількість балів	Вид роботи	Кількість балів
ЗМ 1	T1	Практична робота № 1	5	-	-
	T2	Практична робота № 2	5	Практична робота № 2	5
	T3	Практична робота № 3	5	-	-
ЗМ 2	T4	Практична робота № 4	5	-	-
	T5	Практична робота № 5	5	Практична № 5	5
	T6	Практична робота № 6	5	-	-
		Практична робота № 7	5	Практична робота № 7	5
	T7	Практична робота № 8	5	-	-
	T8	-	-	-	-
		Реферат	10	-	-
ПМК		Тестові завдання	10	-	-
Контрольна робота		-	-	Контрольна робота	45
Підсумковий контроль		Екзамен	40	Екзамен	40
Сума балів		-	100	-	100

9. Засоби навчання

1. Мультимедійна проєкційна апаратура, ноутбук для презентацій (з використанням програми Microsoft PowerPoint) та демонстрації відеоматеріалів.
2. Бібліотечні фонди (підручники і навчальні посібники, методичні рекомендації, наукова література тощо).

10. Рекомендовані джерела інформації

Основна література

1. Зеркалов Д.В. Охорона праці в галузі: Загальні вимоги. Навчальний посібник. – К.: «Основа», 2011. – 551 с.
2. Жидецький В.Ц. Основи охорони праці. Підручник. – Вид. 5-е, доповнене. – Львів: Афіша, 2000р. 350 с.

3. Жидецький В.Ц., Джигирей В.С., Сторожук В.М. та ін. Практикум із охорони праці. Навчальний посібник / За ред. К.т.н. доц. В.Ц. Жидецького – Львів: Афіша, 2000 .- 352 с.
4. Третяков О.В., Зацарний В.В., Безсонний В.Л. Охорона праці: Навчальний посібник з тестовим комплексом на CD/ за ред. К.Н. Ткачука. – К.: Знання, 2010. – 167 с. + компакт-диск.
5. Абракітов В.Е. Охорона праці в галузі: Конспект лекцій для студентів 5 курсу спеціальності 7.070801, 8.070801 „Екологія та охорона навколишнього середовища” Х.: ХНАМГ, 2009. - 113 с.
6. Охорона праці в галузі (конспект лекцій для студентів математичного факультету). – Ужгород: ДВНЗ “УжНУ”, 2017. – 72 с.
7. Русаловський А. В. Правові та організаційні питання охорони праці: Навч. посіб. – 4-те вид., допов. і перероб. – К.: Університет «Україна», 2009. – 295 с.

Допоміжна

1. ДБН В.2.5-28-2006 «Природне і штучне освітлення».
2. ДСанПіН 3.3.6.096-2002 Державні санітарні норми і правила при роботі з джерелами електромагнітних полів
3. ДСН 3.3.6.042-99 Санітарні норми мікроклімату виробничих приміщень.
4. ДСН 3.3.6.037-99 Санітарні норми виробничого шуму, ультразвуку та інфразвуку.
5. ДСН 3.3.6.039-99 Державні санітарні норми виробничої загальної та локальної вібрації
6. НПАОП 0.00-1.28-10 Правила охорони праці під час експлуатації електронно-обчислювальних машин. Наказ Держгірпромнагляду від 26.03.2010р. № 65
7. Міжнародний стандарт OHSAS 18001:2007 Occupational health and safety management systems – Requirements. Системи менеджменту охорони праці – Вимоги.
8. Міжнародний стандарт OHSAS 18002, Guidelines for the implementation of OHSAS 18001. Настанова по впровадженню OHSAS 18001.

12. Інформаційні ресурси в інтернет

1. <http://www.dnopr.kiev.ua> - Офіційний сайт Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду (Держгірпромнагляду).

2. <http://www.mon.gov.ua> - Офіційний сайт Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України.
3. <http://www.mns.gov.ua> - Офіційний сайт Міністерства надзвичайних ситуацій України.
4. <http://www.social.org.ua> - Офіційний сайт Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України.
5. <http://www.iacis.ru> - Официальный сайт Межпарламентской Ассамблеи государств-участников Содружества Независимых Государств (МПА СНГ).
6. <http://base.safework.ru/iloenc> - Энциклопедия по охране и безопасности труда МОТ.
7. <http://base.safework.ru/safework> - Библиотека безопасного труда МОТ.
8. <http://www.nau.ua> - Інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України (НАУ)».
9. <http://www.budinfo.com.ua> - Портал «Украина строительная: строительные компании Украины, строительные стандарты: ДБН ГОСТ ДСТУ».
10. <http://www.oxpaha.ru> - ОХРАНА. Интернет-газета о безопасности.
11. <http://www.tehdok.ru> - Интернет-проект «Техдок.ру» - ресурс, посвященный вопросам охраны труда и промышленной безопасности.
12. <http://www.tehbez.ru> - Проект «Охрана труда в предпринимательстве», создан в рамках «Комплексной программы развития и поддержки малого предпринимательства в г. Москве».
13. <http://www.kodeks-luks.ru> - Нормативные документы в области охраны труда.
14. <http://www.gazeta.asot.ru> - Электронная версия газеты «Безопасность Труда и Жизни».
15. <http://www.asot.ru> - Центральный сайт Ассоциации специалистов по охране труда (РФ).
16. Журнали „Охорона праці” та „Пожежна безпека”.